

Když se mě zeptají,
kdo jsem...

GALERIE RUDOLFINUM

Edukační program k výstavě | Já, bezesporu | Galerie Rudolfinum | 26. 5. 2011 – 14. 8. 2011 |

Piš, kresli :

Hledej obraz:

Zpracuj,
jak chceš:

Bílé desky,
čtěte text
kurátora:

Poznámky:
piš si do zadní
části sešitu

Ernst Jandl |
my own song |
ze sbírky Mletpantem |
překlad Josef Hiršal a Bohumila Grögerová |

já nechci být
jak mne chcete mít
já nechci být vy
jak mne chcete mít
já nechci být jako vy
jak mne chcete mít
já nechci být jako jste vy
jak mne chcete mít
já nechci být jako chcete být vy
jak mne chcete mít

ne jak mne chcete mít
jak já chci být chci být
ne jak mne chcete mít
jak já jsem chci být
ne jak mne chcete mít
jak já chci já být
ne jak mne chcete mít
já chci být já
ne jak mne chcete mít chci být
já chci být

Ernst Jandl |
proměřen |
ze sbírky Mletpantem |
překlad Josef Hiršal a Bohumila Grögerová |

od chodidel dolů -
od chodidel nahoru - člověk
od kolen dolů - člověk
od kolen nahoru - člověk
od boků dolů - člověk
od boků nahoru - člověk
od ramen dolů - člověk
od ramen nahoru - člověk
od temene dolů - člověk
od temene nahoru -

MOTTO: proměřen

od chodidel dolů -
od chodidel nahoru - člověk
od kolen dolů - člověk
od kolen nahoru - člověk
od boků dolů - člověk
od boků nahoru - člověk ?
od ramen dolů - člověk
od ramen nahoru - člověk
od temene dolů - člověk
od temene nahoru -

Hledej obraz | video: Christian Boltanski

Christian Boltanski | Lidské (Menschlich) | 1994 | cca 800 fotografií |
50 x 60 cm | 60 x 50 cm každá | Kunstmuseum Wolfsburg | detail

Úvaha | Jak byste zakončili první a poslední verš básně?

Přečtěte si báseň, prohlížejte si dílo Christiana Boltanského *Lidské*.

Jaké máte pocity, když si fotografie prohlížíte?

Jaké skryté významy tyto obrazy mohou mít?

Kdo asi jsou tito lidé? Kde a kdy žili? Byli hodní nebo zlí? Kým byli? Co dělali? Žijí ještě?

Jaké věci jim mohly patřit? Která část díla Christiana Boltanského *Lidské* vás zaujala? Napište příběh tohoto člověka.

Rekonstrukce paměti | Věc, čas, psychika

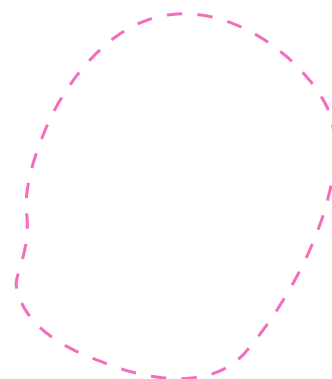
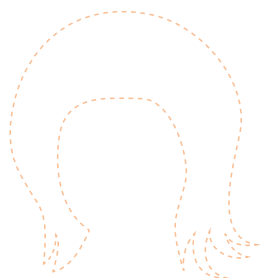
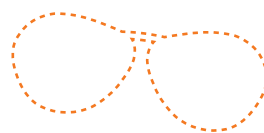
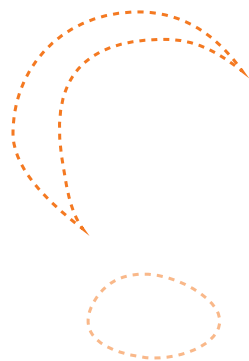
Staré, vyhozené, bez ladu a skladu nakupené věci, fotografie, dopisy. Paměť je „pozůstávání“, je to materiální a psychická archeologie. Věc, která pominula, znovu v určitém okamžiku vyvstává jako bezprostřední blízkost. Psychická archeologie je teorie nevědomé paměti.

Doma | Zkuste si sestavit vaši „rodinnou paměť“.

Prozkoumejte odložené „archivní“ krabice s rodinnými památkami, komody a staré skříně, fotografická alba. K jednotlivým věcem – fragmentům se váže nejen rodinná historie, ale také širší dějiny místa, regionu, Evropy, i velké, světové události. Vytvořte z vybraných věcí zátiší. Nakreslete mapu událostí, k nimž se vztahují. Napište příběhy. Zaznamenejte vypravování pamětníků.

Barvy a tvary mé paměti

MOTTO: moje Já dlí v příbězích

MOTTO: od chodidel dolů – od chodidel nahoru – člověk

Robert Longo | Bez názvu (Jane) | Untitled (Jane) | 2007 | uhel na papíře | 177,8 x 223,5 cm | Courtesy the artist and Metro Pictures

Pochopení sama sebe jako Já je vytvářeno v dynamice psychických procesů.

Já není stálé, není jednou provždy dané, ani nemá neměnné pevné jádro.

Je procesem neustálého „stávání se“, od narození do smrti.

Tváře dětí a pohledy obrácené do nitra... co najdeme uvnitř?

O čem sní dítě Roberta Longa?

Co vidíme za zavřenýma očima?

Marlen Dumas | Helena | 1993 | olej na plátně | 60 x 50 cm | Collection of the artist

Adriena Šimotová | Hlava k listování | 1982 | papír | 62 x 60 x 35 cm | Galerie hlavního města Prahy

Na co myslí *Hlava k listování* od Adrieny Šimotové?

Zapište si autory/autorky a díla, která odkazují k dětství, k snění, k neurčitosti a nejistotě. Prostudujte, jaká výtvarná média tito umělci a umělkyně použili, jakými prostředky dosáhli výsledného efektu bezbrannosti, křehkosti, zranitelnosti, mizení, a přesto síly a pevnosti.

Marlene

Adriena

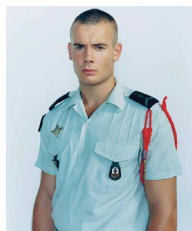
Robert

Dítě vidí samo sebe v zrcadle jako objekt lásky a nebo také jako rivala a reaguje na obraz jako na něco cizího, odděleného – jako na matku a otce.

Hledej obraz : Šimotové | Dumas | Longa

MOTTO: od boků nahoru – člověk
jak mne chcete mít
já chci být já

Rineke Dijkstra | Olivier Silva z cyklu Francouzská cizinecká legie | Quartier Viénot, Marseille | Francie | 21. července 2000 | C-print, 125 x 106 cm | Courtesy of the artist

Rineke Dijkstra | Olivier Silva z cyklu Francouzská cizinecká legie | Quartier Monclar, Džibuti | 13. července 2003 | C-print | 125 x 106 cm | Courtesy of the artist

Rineke Dijkstra | Evgenya | Uvedení | severní blok základny | Pikud Tzafon | Izrael | 9. prosince 2002 | C-print | 125 x 106 cm | Courtesy of the artist

Rineke Dijkstra | Evgenya | Centrum Tel Hashomer | Tel Hashomer | Izrael | 6. března 2002 | C-print | 125 x 106 cm | Courtesy of the artist

Dobře si prohlédněte obrazy holandské fotografky Rineke Dijkstra, které vytvářejí portrétní dvojice.

Čím se zobrazení liší? Poznali jste, do jakého prostředí patří Olivier Silva a Evgenya? Co způsobilo jejich proměnu?

Naše Já jsou vytvářena prostřednictvím řady regulativů, norem a pravidel. Setkáváme se s nimi i v běžném životě.

Existují prostředí a instituce, pro která jsou typické soustavy tzv. disciplinujících praktik.

Máte vy sami zkušenost s pobytem v zařízení, kde je vyžadováno dodržování přísných předpisů?

Kde to bylo? Co po vás chtěli? Jaká pravidla jste museli dodržovat? (Chování, oblečení, vzhled, vyjadřování, atributy)

Popište a nakreslete lidi – nebo možná také sami sebe – v takové situaci

MOTTO: já nechci být jako vy
jak mne chcete mít
já nechci být jako jste vy
jak mne chcete mít
já nechci být jako chcete
být vy

Prohlédněte si pozorně fotografie Richarda Billinghama. Fotí vlastní rodinu a její způsob života, její pasivitu, zoufalost a odevzdanost. Vyčtěte z obrazu, co je pro tuto rodinu charakteristické.

Myslíte, že je to „osud“ a nebo že se svým životem matka, otec a bratr fotografa mohou něco dělat? Jak asi rodinné dědictví řešil sám Richard Billingham?

Hledej foto: Richarda Billinghama

Přečtěte román *Lepidlo* od Irvina Welshe o příčinách sociálního propadu. Příběh čtyř kamarádů z edinburghského sídliště vás zavede do prostředí, charakteristického pro společenskou vrstvu, které vidíme na fotografiích Richarda Billinghama.

V kontrastu k sociálnímu realismu Billinghamových fotografií rodiny obrazy Elizabeth Peyton ukazují ikonické tváře, které se objevují ve společenských rubrikách a lesklých časopisech. Sběrka krásných bytostí, které se ukazují jako delikátní, drahocenné a přešlechtěné artefakty. Prerafaelitské ikony našich dnů.

Znáte některé z nich?

Jaké médium Elizabeth Peyton použila?

Hledej obrazy: Elizabeth Peyton

MOTTO: obrazy těch, které miluji a obdivuji

Tvář strýčka Rudiho v uniformě wehrmachtu se možná usmívá, ale celý obraz má zlověstný a znepokojivý podtón. Rekonstruuje národní, kulturní a dějinnou identitu. Pod hladkou hladinou dějin skryté a temné proudy, kulturní paměť jako nalézání, sestavování, sdělování. Vystavování z nejasného, rozostřeného obrazu.

„Paměť je bytostně konzervativní, vzpomínka je ničivá“,

říká psychoanalytik Theodor Reik.

Gerhard Richter věnoval obraz Strýček Rudi do lidické sbírky. Otevřete debatu o událostech 2. světové války, o lidické tragédii, o národní identitě a rasovém určení. Proberte tematiku viny a trestu, tzv. kolektivní viny a nových postojů k předválečné a válečné historii.

Jaké máte názory na vztahy Čechů a Němců?

Jaký máte pocit, když se díváte na obraz? Může mít tento obraz skrytý význam?

Kdo je muž na obraze? Jaké asi prostředí může být v pozadí?

K jaké době se obraz vztahuje?

Obraz Strýček Rudi vznikl na základě amatérského snímku. Právě médium fotografie inspirovalo Gerharda Richtera k testování možností malby a možností zobrazování reality. Dobře si prohlédněte, jak malíř pracuje s barvou. **Dokreslete pozadí za figurou na celou stránku. Ve školním projektu můžete zkoumat možnosti média fotografie a malby. V Bílých deskách si přečtete ukázkou z knihy Říkali mi Leni od Zdenky Bezděkové.**

MOTTO: velcí muži a velké ženy

Gerhard Richter | 48 portrétů | 1972 | fotografie na kartonu | 69 x 54 cm každá

Další dílo Gerharda Richtera z roku 1972 se jmenuje *48 portrétů*.

Co má společného s dílem Gottfrieda Helnweina?

Které osobnosti byste zařadili vy do pomyslné síně cti a slávy. A proč?

Hledej obrázky: Gerharda Richtera | Gottfrieda Hellweina

Gottfried Helnwein | 48 portrétů | 1992 | olej
a akryl na plátně | 70 x 55 cm každý | Sammlung
Ludwig | Ludwig Forum für Internationale Kunst |
Aachen

Pablo
Dante
Frederico
Leonardo
Lola
Božena
Kornel

MOTTO: od chodidel dolů -
od chodidel nahoru - člověk
od kolen dolů - člověk
od kolen nahoru - člověk
od boků dolů - člověk
od boků nahoru - člověk
od ramen dolů - člověk
od ramen nahoru - člověk
od temene dolů - člověk
od temene nahoru -

Nechte se inspirovat videem z performance Bruce Naumana: *Flesh to White to Black to Flash* z roku 1968,

Požádejte v lektorském oddělení o líčidla. Jaké to je, mít jednu ruku bílou, druhou černou?

Dotvořte si mapu významů – obsahuje jak koncepty (pojmy), odpovídající současnému stavu antropologie, tak pre-koncepty (spontánní nebo naivní představy a osobní teorie, většinová mínění a stereotypy). Mezi jednotlivými objekty mapy vytvořte významové vazby, mapu obohatte dalšími pojmy, doplňte ji kresbami, vysvětlivkami a volnými asociacemi. Obsahy pojmů konzultujte s odbornou antropologickou literaturou (méně spolehlivě s internetem). Doporučené tituly jsou v Bílých deskách. Diskutujte o soužití s cizinci nebo s lidmi, kteří jsou odlišní a snažte se najít přijatelné východisko.

černoch identita sebetotožnost genetický základ kulturní vlivy
 biologická esence běloch esence neměnná podstata nadřazenost
 člověk humanita zvíře divoch ušlechtilý divoch barevní
 lidé podřízenost člověk primitivní otroci negři bílí páni kolonie euro-
 centrismus tělo je černá krásná občan druhé kategorie lidské rasy
 muž žena kultura příroda můj černý bratr rasismus
 subkultura etnikum

Mapování vztahů mezi pojmy

kulturní významy bílé barvy |

kulturní významy černé barvy |

Ideologie rasové diskriminace pokoušející se prokázat nadřazenost určité charakteristiky nad ostatními

Ve škole | Až bude vaše mapa hotová, napište úvahu (esej) na téma **Já, člověk nebo Moji bližní.**

Rasa = plemeno | Tradiční taxonomická kategorie sloužící k popisu biologické rozmanitosti lidských populací na základě společně sdílených fenotypových znaků (barvy pleti, struktury vlasů, obličejových rysů, aj.). Rasy se údajně od sebe liší svým geografickým rozšířením a sdílenými biologickými znaky, zděděnými po společných předcích. Současná molekulární genetika nepotvrdila existenci relevantních rozdílů v genové frekvenci mezi lidskými populacemi a zpochybnila pojem rasy jako biologické kategorie. (Zdroj: Václav Soukup, Dějiny antropologie. Malý slovník antropologických pojmů)

MOTTO: když na mě někdo
přísně pohledí
jako čtenář myšlenek
řeknu rovnou: jo já
to udělal

Já, které existuje pouze jako součást společenského „těla“, vycvičeného
k určitým činnostem, k opakovaným reakcím, k hromadně
a formalizovaně vyjadřovaným emocím. I v naší společnosti jsou ještě
stále živé vzpomínky na kolektivní život v minulosti.

K jakým událostem hromadných oslav
a akcí byste vztáhli fotografii žen z Pchjongjangu?

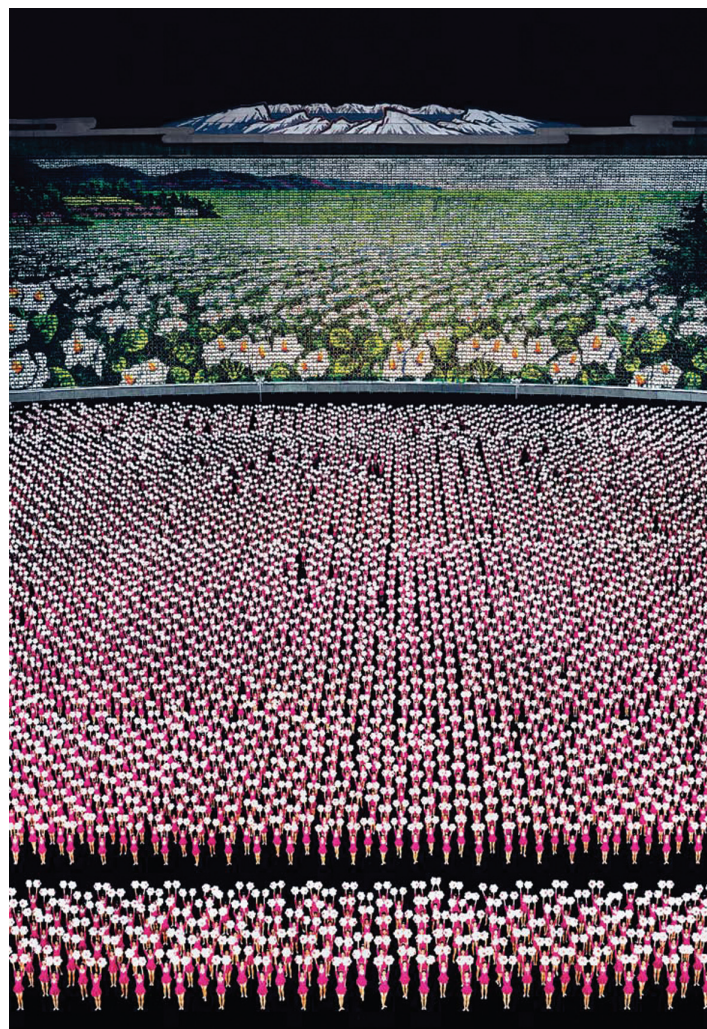
Co vám připomíná obraz makléřů z Hongkongu?

Kde jinde ještě jsou lidé takto organizováni?

K čemu slouží zvláštní uspořádání prostoru?

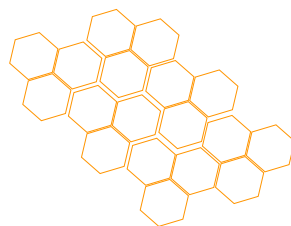
(Pro inspiraci se vraťte se na stránku s obrazy Rineke Dijkstra)

Andreas Gursky | Pyongyang V | 2007 | C-print | 307 x 219 x 6 cm | Kunstmuseum Wolfsburg

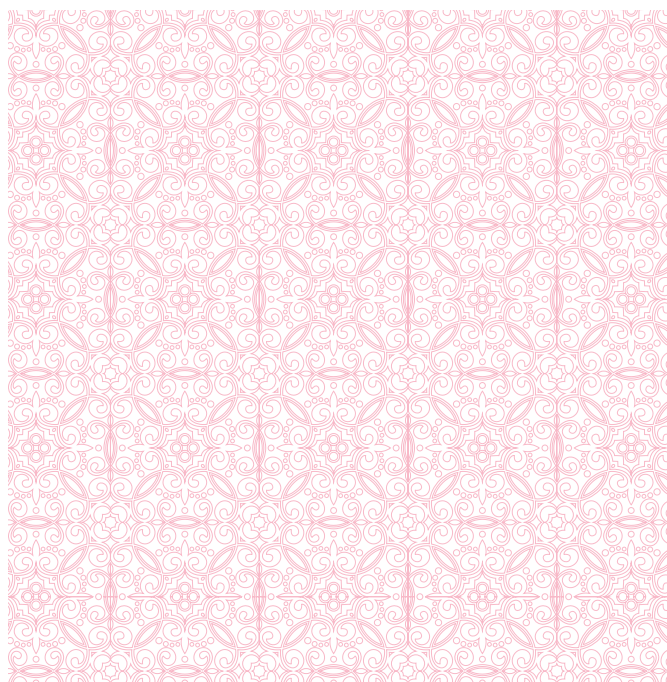
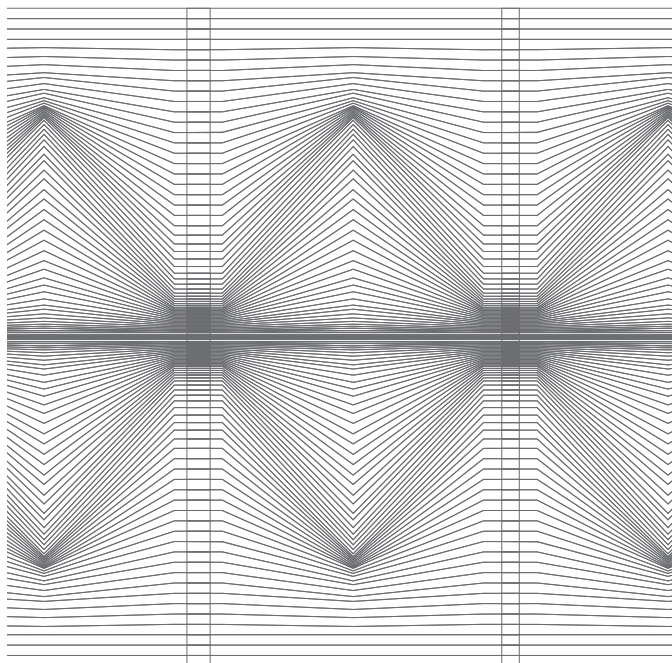

Andreas Gursky | Hongkongská burza cenných papírů (Hong Kong Stock Exchange)
| 1994 | C-print (diptych) | 166 x 226 cm každý | Kunstmuseum Wolfsburg

Dotvořte připravenou strukturu

Portréty Thomase Ruffa připomínají policejní identikit, sestavený v počítači z prefabrikovaných a typizovaných částí obličeje. Jsou to podivné tváře bez emocí, s nehybným upřeným pohledem. Každá je jiná, a přece jsou stejné.

Thomas Ruff | Jiný portrét č. 122/55 (Anderes Porträt No.122/55) | 1994-1995 | síťotisk na papíře | 200 x 150 cm |
Courtesy the artist and Konrad Fischer Galerie

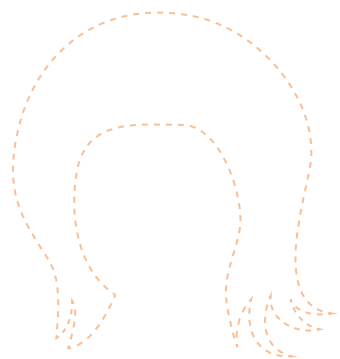
| Jiný portrét č. 122/113 (Anderes Porträt No. 122/113) | 1994-1995 | síťotisk na papíře | 200 x 150 cm |
Courtesy the artist and Konrad Fischer Galerie

| Jiný portrét č. 109A/32 (Anderes Porträt No. 109A/32) | 1994-1995 | síťotisk na papíře | 200 x 150 cm |
Courtesy the artist and Konrad Fischer Galerie

Okopíruj stránku k sestavení tvého alter ega (druhého já). Z nabídky můžeš použít oči, ústa, obočí, nos....

Zkus si také vymyslet svůj vlastní identikit.

MOTTO: Už nevím,
co je to jméno,
i když k jednomu
jsem také připoután

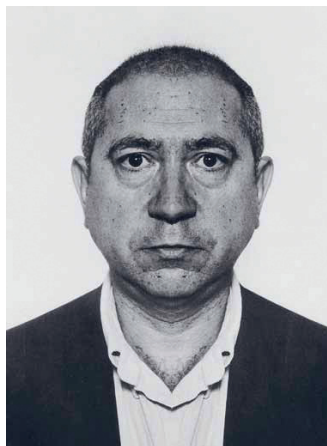

Asymetrie lidské tváře z nás činí individuality, levá i pravá tvář jsou spojeny v jedinečný celek. Co se stane, když Jiří David rozpůlí fotografii a sestaví nové portréty ze zdvojených levých a pravých stran?

Veřejné fotografie slavných tváří, uložené do naší paměti, se vynořují jako korektiv, pomocí něhož je v podivně deformovaných podobách rozpoznáváme.

Prostudujte dobře výrazy portrétovaných osob. V čem se liší? Jak na vás působí? Mohou skrývat nějaká tajemství? Všichni jsou významní výtvarní umělci. Najděte si o nich nějaké informace na internetu. Díla jednoho z nich najdete i na této výstavě.

Jiří David | Skryté podoby | 1991-95 | černobílá fotografie | 100 x 160 cm | Courtesy of the artist | sbírka Adam K. Dominik Collection, Krakow

Podle novějších kulturologických teorií je identita chápána jako výsledek historických, sociálních a kulturních procesů. Chápat sama sebe jako individuality se učíme v průběhu enkulturace a socializace, tj. v procesech učení, jak se stát členem společnosti a její kultury, osvojování si jejího jazyka, norem a hodnot. Toto učení probíhá v denní praxi, podílí se na něm nápodoba a experimentování. Enkulturuji silně také média. Cindy Sherman na svých snímcích filmových hrdinek ukazuje, že individualita může být zcela umělou konstrukcí, maškarádou, převlekem. Totéž platí o představě vrozené „ženskosti“ nebo „mužnosti“.

Napište krátké charakteristiky filmových dívek. Napište, jaké oblečení a rekvizity Cindy Sherman použila k dosažení efektu.

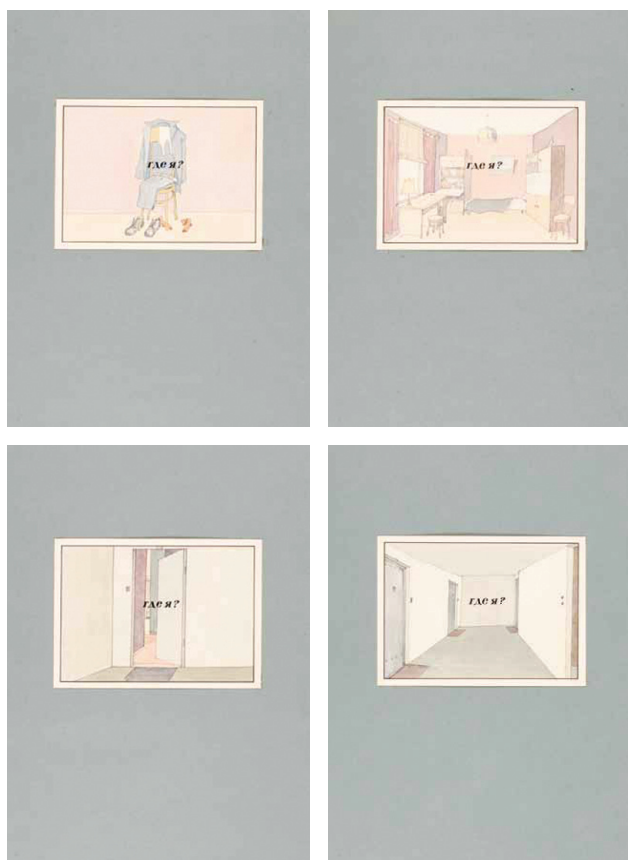
Fotografie americké umělkyně Cindy Sherman nás odkazují do světa filmu. Kdo asi jsou ty ženy na fotografiích?

Cindy Sherman | Untitled Film Still # 58 | 1980 | černobílá fotografie | 94,2 x 127,6 cm | Kunstmuseum Wolfsburg | © The artist and Metro Pictures | New York

Jemné kresby Viktora Pivovarova zaslouží podrobné zkoumání. Patří do alba *Zahrada*. Procházejte s autorem všemi místy, potkávejte jeho přátele, ale jeho samotného na obrázcích nenajdete. Jen opakující se otázku, která zpřítomňuje nepřítomnost.

Viktor Pivovarov | Album *Kde jsem? (Gde ja?)* | 1976 | tužka, tuš, kvaš | 57,1 x 41,1 cm
každý list | 30 listů | Courtesy of the author

Kde jsem, otázka i odpověď. Jsem tam, kde nejsem.

MOTTO: jeho básně jako by se začínaly měnit
kdykoliv na to pomyslí
jako by se tímto pomyšlením měnily
až by nakonec nepoznal ani jedinou

Video Fiony Tan se dotýká ztráty paměti a nakonec ztráty sebe sama. Příčinou je onemocnění mozku, které zatím není vyléčitelné a které se postupně zhoršuje. Projevuje se jako demence – celkové zhoršování kognitivních funkcí mozku: paměti, myšlení, orientace, soustředění, poruchou mluvení a rozumění řeči. Hlavní postava videa, Henry, se snaží s nemocí bojovat, ale všechno je marné.

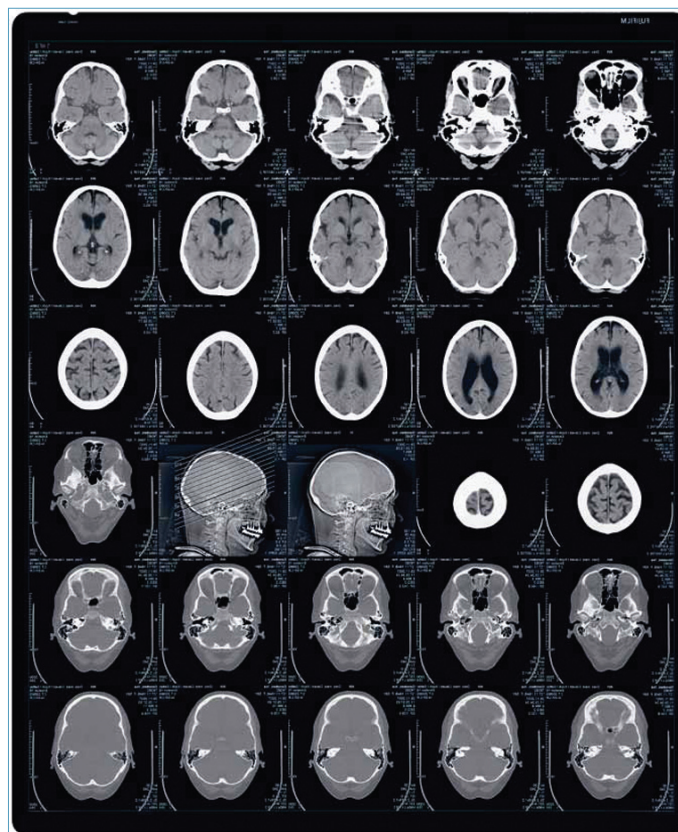
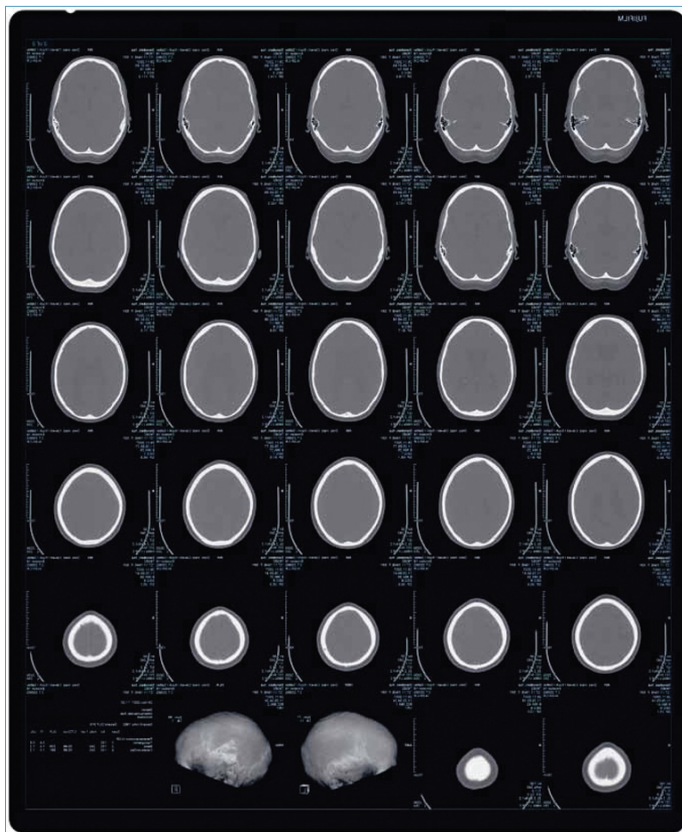
Fiona Tan | Ztráta paměti (A Lapse of Memory) | 2007 | video/HD instalace (24,35 min.) | Courtesy of the artist and Frith Street Gallery | London

Roku 1901 přijal německý psychiatr Alois Alzheimer do péče jednapadesátiletou Augustu D. se ztrátou paměti, poruchami soustředění, bludy a halucinacemi. O pět let v roce 1906 pacientka zemřela a její mozek byl analyzován. Doktor Alzheimer identifikoval plak na nervových buňkách a neurofibrilární shluky. V témže roce prezentoval na kongresu klinické a neuropatologické vlastnosti této nemoci. Alzheimerova choroba je nyní světově nejrozšířenější neurodegenerativní nemocí s více než 20 milióny případů. V Evropské unii žije asi 6 miliónů postižených, v České republice asi 120 tisíc.

V Bílých deskách najdete více informací o nemoci, kontakty na poradenství a střediska péče.

Isa Genzken | Můj mozek (Mein Gehirn) | 2010 | dvě černobílé fotografie | 100 x 85 cm každá | Courtesy Galerie Daniel Buchholz | Cologne | Berlin

místo na poznámky:

A large rectangular area enclosed by a dashed purple border, intended for writing notes. The area contains ten horizontal dashed lines for writing.

Lidé zobrazení ve *Skrytých podobách* Jiřího Davida jsou: **Jiří David** | Skryté podoby | Louise Bourgeois | Christian Boltanski |

Když se mě zeptají,
kdo jsem...

Když se mě zeptají,
kdo jsem...

© Galerie Rudolfinum
© Marie Fulková, Johanka Ovčáčková

Koncepce a zpracování | Marie Fulková, Marian Pliska
Grafická úprava | Johanka Ovčáčková
Vydala Galerie Rudolfinum jako součást programu pro školy
k výstavě | Já, bezsporu | 26/5 - 14/8 2011

ISBN | 978-80-86443-15-7